

VI.

Sammenstød mellem Præsten i Gjentofte og Calvinisterne.

Meddelt af Sognepræst *A. Jantzen*.

I den Meddelelse om Calvinisternes Stilling her i Landet i Christian V's Tid, som er given i forrige Bind af disse Samlinger, findes ogsaa noget om det Sammenstød, som fandt Sted mellem Præsten Fr. Plum i Gjentofte og den kalvinistiske Præst i Kjøbenhavn. Om denne Sag har den nuværende Præst i Gjentofte senere meddelt os følgende supplerende Oplysninger.

Bagest i Gjentofte Sogns ældste Kirkebog har Sognepræsten Frederik Plum indført under Overskrift „Calvinsk Confect“ først et Udtog af Kongens Brev til Biskop Bagger om Calvinisterne, dat. 6/9 1690. Derpaa fortsættes: „Her effter understod sig Prædicanten Kæng til den Calvinske Kircke j Kjøbenhafn at døbe Calvinisters Børn, hvor ham løstede. lod først deris barn paa Dronningens gaard udføre til sig j Kjøbenhafn, och døbte det j den Calvinske Kircke d. 14 Novemb. 1690 och ugen effter d. 19 Novemb. døbte it barn paa Jægersborg, hvor af bekreftis det gamle ord-sprog: Naar Fanden faar først een finger rum, saa vil hand strax have plads for it gandske legeme, och griber vjdere om sig. Hvor ofver jeg ingaf saadan een protestation for her Bispen, til vjdere underdanigste insinuation for Majesteteten. Brefved til Biscoppen af 22. Novb. 1690 [er allerede meddelt i Kirkehist. Saml. 3. R. III, 164—66].

Herpaa udgick Majestetens bref d. 16 Decemb. 1690 af Cancellied til Her General Auditeur Elias Hübsch, och Her Borgemester Cosmus Bornemann, som skulle sette den Calvinske Prædicant Kyng til rette, och fordj brefved udgick under forsegling, kunde jeg icke faa Copi der af, dog leste jeg Copien paa Cancellied, saa at meningen deraf saaledis inføris:

Til Elias Hübsch och

Borgemest. D. Cosmus Bornemann.

C. 5. Vor Naade tilforn. Saasom os Elskelige Doct. Hans Bagger, Superintendent ofver Sjælands Stiftt och voris Estatz Raad, for os Underdanigst hafver andraged, hvorledis den Reformerte Prædicant Kyng til den reformerte Kircke her i voris kongl. residentz Kjøbenhafn, sig skal hafve understandet at døbe it barn her j den reformerte Kircke, som skal være fød paa vor Elskel. Gemahls Gaard i Gjentofte, for hvilchen hans grofve forseelse I hafver ham veldelig at sette til rette. Och som han strax derpaa skal hafve sig understandet at døbe it barn paa Voris Kongl. Huus Jægersborg, tvertimod Voris lov, och de ham af os allernaadigst gifne instruxer, hvorofver sig oc Mag. Friderich Plum højlig besværer, da hafver Vi denne hans grofve forseelse af sær Kongl. Naade, hannem denne gang allernaadigst efterlatt, dog at I hannem der hos lader forstaa, at dersom han her effter j lige eller deslige grofve forseelse skulle befindis, da skal hand worde anseed som voris mandatets notvillig ofvertræder. etc. Kjøbenhafn 16 Decemb. 1690.

Christian.

M. Moth.

Dette Majestetens strenge forbud, som langt strengere in originali¹⁾ findis end jeg her kunde mindis at inføre ordene har gjort gandske liden baade frucht och fræcht hos den Calvinske Prædicant Kyng, saa hand Kongens bref uacted, døbte aared effter ofvenbemelte Calvinske forældris tvende børn i den Calvinske Kircke i Kjøbenhafn. Hvorofver jeg igen gaf saadan een Memorial ind til Her Biscopen:

Velædle, Højærværdig Her Biscop,

Min høje Patron och gunstig Øfrighed.

Jeg kunde Umuligt inbilde mig, at den Calvinske Prædicant Kyng, som forleden Aar in decemb. 1690 døbte tvende børn, føde i Gjentofte Sogn, hvorfor han da effter

¹⁾ Denne er ikke indført i de officielle Kopibøger (se Kirkehist. Saml. 3. R. III, 168—69).

Majestetens bref blev veldig sat til rette, skulle være saa forvaagen dristig, nu igen at døbe samme forældris tvende børn, Nemlig: Henrich Tønnes Barn paa Dronningens Gaard her i Gjentofte, som blev døbt i den Calvinske Kirke i Kjøbenhavns forleden juleaften, og jæger Tams barn paa Jægersborg, som blev døbt i den Calvinske Kirke den 4 januarj. Jeg har erkyndiget mig paa Cancellied, om den Calvinske Prædicant havde erholdt noget kongl. tilladelse bref, at han måtte døbe i den Calvinske Kirke de reformertis børn, som var fød i Gjentofte Sogn. Men de paa Cancellied svarede Nej, og undrede ofver, at den Calvinske Prædicant mod sidste kongl. forbud torde gjøre sligt. Fremmed Folck er gerne i it fremmed land varlig, actson og frøchtactig at gjøre noget, som de kand komme i fare for. Men denne Calvinske Prædicant er forvaagen dristig mod Majestetens strenge forbud, som sidst forleden in Decembrj 1690 med saadan slutning blev ham forreholdt: at dersom hand herefter i lige eller dislige groffe forseelser skulle befindis, da at vorde anseed som Kongens Mandaters motvillig ofvertræder. Det er jo een obstinat opsetzighed, og een forsettelig motvillighed directe mod Kongens strenge forbud, og jeg kand icke see ligere, end det er jo groff noch crimen læsæ Majestatis beganged af den Calvinske Prædicant, og hand maa acte det svar ringe, at ansees som Kongens Mandaters motvillig ofvertræder. Jeg veed og icke, hvorledis jeg her efter skal anstille mig her ved stæden. Det kan snart skee, at it af disse børn, som er døbt i den Calvinske Kirke, kand blive sygt, og dø. Jeg veed vel, at rituald pag. 335 tillader fremmed Religions døde at maa begravvis i vore kjæregaarde; men der forstaar Rituald saadanne Calvinske og fremmed religioner, som icke foracter vor Daab og Kirke. Men her er een anden status controversiae. De Calvinske forældre, som foracter vor Daab og Kirke, og fører deres levende børn til den Calvinske Præst og Kirke der at døbes, skal deris døde børn føris til os, og begravvis i vore begravvelser, det er een spot og vanære baade for vor Nation og Religion. Holder de deris børn for gode for vor daab og Kirke, da bør billig vore be-

grafvelser at være dem for gode, och med det de afsondrer sig fra vor daab oc Kirche, afsondrer de sig och fra vore begrafvelser. Jeg formoder Underdanigst, at skal de Calvinske døde effter Ritualed pag. 335 begrafvis j vore begrafvelser, de da och motte tilholdis at føre deris Børn till vor Daab och Kirche. Och igen de forældre, som har foracted vor Daab och Kirche, och ført deris børn fra denne Menighed til den Calvinske Kirche, eller och kunde vorde til sinds her effter at gjøre ligesaa, at de och deris børn motte formenis vore begrafvelser, thi ellers vil vore Religions Forvante j fremmede lande dømme Selsomt om os. etc.

Gentofte Præstegaard d. 13 Januarj 1692.

Frjd. Plum.

Denne Memorial lod her Biscoppen lefvere til Politimester Claus Rask, at hand som er beskicked til at holde ofver alle Kongelige constitutioner och Mandater, at de blef effterleved, skulle forfølge Sagen.
